

Mardik Leopold, Wageningen Marine Research

‘Datzelfde Rijk is ook verantwoordelijk voor beschermde (!) wilde vogels en zou daar net zo hard voor moeten gaan als voor kippen en kalkoenen’

‘Was het maar zo makkelijk! Op Texel hebben we ons lesje vorig jaar geleerd toen we bijna al onze grote sterns verloren aan de vogelgriep. We hebben te laat en niet hard genoeg ingegrepen. Begrijpelijk, want we wisten nog niet goed waar we precies mee te maken hadden. Inmiddels hebben we geleerd, na het bestuderen van het verloop van de ziekte in alle kolonies in Nederland, en vervolgens in heel Europa, dat je er bovenop moet zitten. Vanaf dag 0 de kolonie in de gaten houden en METEEN iedere dode vogel eruit halen: zo heb je de kans de ziekte de kop in te drukken en de kolonie te sparen. Maar het vogelgriepvirus zit niet stil, muteert voortdurend en heeft nu de kokmeeuwen te pakken. In tegenstelling tot grote sterns, broeden kokmeeuwen overal en nergens, dus zijn er veel meer behorende instanties bij betrokken. Dat helpt niet, want iedereen doet zijn eigen ding, terwijl er maar een ding moet gebeuren: bij het allereerste teken van sterfte meteen alle dode vogels weghalen. Dus niet treuzelen en naar een ander kijken, ook niet naar het Rijk, maar zelf verantwoordelijkheid nemen. Dat neemt alleen niet weg dat de overheid veel meer regie zou moeten nemen, bij de aansturing (vooraf en achteraf) en vooral bij het beschikbaar stellen van middelen en het verzorgen van een goed georganiseerde afvoer van ieder opgeraapt kadaver. Die zijn gevaarlijk voor alle andere vogels, inclusief ‘gehouden vogels’, waaraan het Rijk tegenwoordig tientallen miljoenen per jaar spendeert om besmette bedrijven te laten ruimen. Datzelfde Rijk is ook verantwoordelijk voor beschermde (!) wilde vogels en zou daar net zo hard voor moeten gaan als voor kippen en kalkoenen. Maar ja...’

‘Niet de terreinbeheerder moet verantwoordelijk zijn voor het opruimen van de vogelgriepslachtoffers maar de maatschappij’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Joep Crombag, ecooloog bij Natuurmonumenten

‘Terreineigenaren als particulieren, boeren of gemeenten kunnen en willen deze inspanning niet altijd leveren, met alle gevolgen van dien’

‘De hoogpathogene vogelgriep, ontstaan in de intensieve pluimveehouderij, vormt een bedreiging voor wilde vogels. Vorig jaar stierven bijna tienduizend volwassen grote sterns. Naar verwachting is de populatie pas over veertig jaar weer volledig hersteld. Het monitoren, opruimen en afvoeren van dode wilde vogels met vogelgriep draagt bij aan het voorkomen van dit soort grote uitbraken en aan het inperken van de verspreiding van het virus. Inperking is in het belang van bedreigde vogelsoorten, de pluimveehouderij en de volksgezondheid. Kortom, een belangrijke taak met een groot maatschappelijk belang. Momenteel ligt de uitvoering van deze taak (en de volledige financiering hiervan) volledig bij de eigenaar van het terrein waarop de dode vogels zich bevinden. Dit vormt een risico. Voor natuurbeheerders betekent het opruimen van dode vogels dat het reguliere terreinbeheer blijft liggen en dat geld dat aan vogelgriep wordt uitgegeven, niet aan natuurbeheer kan worden gespendeerd. Voor andere terreineigenaren, denk aan particulieren, boeren of gemeenten, betekent dit eveneens een extra inspanning. Zij kunnen en willen deze inspanning niet altijd leveren, met alle gevolgen van dien. Daarom zou de landelijke overheid verantwoordelijkheid moeten nemen en de kosten van het opruimen van vogelgriepslachtoffers moeten vergoeden. Daarnaast dienen de veiligheidsregio's zorg te dragen voor een gecoördineerde aanpak van vogelgriep. Deze gecoördineerde aanpak is noodzakelijk voor een betere afstemming, monitoring van de uitbraak en om ervoor te zorgen dat ook buiten natuurgebieden vogels worden opgeruimd. Zo draagt de overheid verantwoordelijkheid voor een maatschappelijk belang en niet de toevallige eigenaar van de grond waarop de dode vogels worden aangetroffen.’

Imke Boerma, woordvoerder Staatsbosbeheer

‘Waar het in onze ogen vooral op aankomt is een goed gecoördineerde landelijke regie, los van wie het opruimen moet betalen’

‘Iedere terreinbeheerder draagt momenteel zelf de verantwoordelijkheid en maakt zelf de afweging om de dode vogels al dan niet te verwijderen. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de twaalf Landschappen, gemeenten, provincies en particuliere grondbezitters, iedereen doet het daardoor een beetje anders. Wij bekijken voor elke situatie wat de beste oplossing is. Door de dode vogels op te ruimen, kun je verdere verspreiding van vogelgriep voorkomen. Maar door het verstoren van vogels, die daardoor opvliegen, kun je de verspreiding van het virus ook bevorderen. Vorig jaar sloeg de griep vooral toe bij grote stern en smient, nu zijn meeuwenkolonies vooral slachtoffer van het virus. Als we besluiten de dode dieren weg te halen, ruimen wij de dode vogels in principe niet zelf op, maar huren er gespecialiseerde bedrijven voor in. Daar zijn veel kosten mee gemoeid. Het is belangrijk dat daar compensatie uit overheidsfinanciering voor komt. Nu gaat het opruimen van dode vogels ten koste van het budget voor natuurbeheer. Maar waar het in onze ogen vooral op aankomt is een goed gecoördineerde landelijke regie, los van wie het opruimen moet betalen. En wie die regie precies gaat voeren – overheid, provincie of veiligheidsregio – dat maakt ons niet veel uit, als die regie er maar komt. Je zou willen dat in heel Nederland hetzelfde wordt gehandeld om vogelgriep in natuurgebieden te voorkomen en te bestrijden. De risico's voor de populaties wilde vogels, de pluimveesector en de volksgezondheid zijn gewoon te groot om de verantwoordelijkheid hiervoor bij terreinbeheerders neer te leggen.’

Tim van Oijen, Vogelbescherming Nederland

‘De discussie over het opruimen – hoe belangrijk ook! – zet een ander probleem in de schaduw. Tientallen vogelsoorten getroffen door vogelgriep, waarvan sommige heel ernstig’

‘De verantwoordelijkheid voor het opruimen van vogelgriepslachtoffers ligt zeker bij ‘de maatschappij’. Waarbij de landelijke overheid de regie moet nemen. Die moet heldere protocollen voorschrijven voor het uitvoeren van een opruimbeleid. Die ook zorgt voor financiële ondersteuning, waardoor extra personeel ingezet zou kunnen worden. Helaas wordt die verantwoordelijkheid door de landelijke overheid maar deels opgepakt en blijft er nog veel onduidelijk over de uitvoering van het opruimen. Die wordt nu aan lagere overheden, het maatschappelijk middenveld en vrijwilligersorganisaties overgelaten. Hierdoor verschilt de aanpak van regio tot regio. Dit is zeer ongewenst uit oogpunt van voorkomen van verdere verspreiding, maar ook uit oogpunt van hygiëne en volksgezondheid. Maar terreinbeheerders zijn – met hun kennis over hun eigen gebieden en de vogels – wel hard nodig bij de uitvoering van maatregelen bij een uitbraak van vogelgriep. De overheid moet hen wel helpen bij de uitvoering van deze ondankbare taak door financiële ondersteuning, vindt Vogelbescherming. De discussie over het opruimen – hoe belangrijk ook! – zet een ander probleem in de schaduw. Want alleen al in Nederland zijn tientallen vogelsoorten getroffen door vogelgriep, waarvan sommige heel ernstig, zoals de grote stern. Van deze Rode Lijst-soort is de helft van de broedpopulatie gestorven. Ook de zeldzame slechtvalk is flink in aantal achteruitgegaan door de vogelgriep. De overheid moet er ook voor zorgen dat er niet wéér dodelijke varianten van vogelgriep ontstaan in de pluimveehouderij. Die vervolgens overslaan naar wilde vogels én zoogdieren, zoals nu is gebeurd en inmiddels wereldwijd tot veel slachtoffers heeft geleid.’